

Välkommen till

Värna våra yngsta

Späda barns rätt till hälsa och utveckling

Konferens på Folkets Hus i Stockholm 16–17 oktober 2017

Arrangörer:

Linnéuniversitetet

NkaTM

 Socialstyrelsen

Folkhälsomyndigheten

Måndag 16 oktober

8.30 **Registrering, kaffe och smörgås**

9.30–9.50 **Inledning**

Olivia Wigzell, generaldirektör, Socialstyrelsen

Moderator: Elsa Rudsby Strandberg, Folkhälsomyndigheten

Varför är det viktigt att uppmärksamma de späda barnen och deras föräldrar?

9.50–10.30 **Spädbarn igår – idag – i morgon. Den förändrade synen på spädbarn, deras kompetens, utveckling och sårbarhet**

Pia Risholm Mothander, docent, leg psykolog och psykoterapeut. Stockholms universitet.

Dagens kunskap om hjärnans utveckling, både före och efter födseln, samt dess betydelse för den fortsatta utvecklingen gör att vi inte kan vänta med stödjande insatser när vi ser att barn inte har det bra. Hur temperament och anknytning samspelar inom ramen för det omgivande samhällets förväntningar och resurser.

10.30–11.10 **Fokus på spädbarns psykiska hälsa – Infant Mental Health (IMH)**

Catarina Furmark, leg psykolog, doktorand, Karolinska Institutet.

Varför är det viktigt att fokusera på IMH och vilken kompetens behövs för att kunna göra det? Hur ser det ut i Sverige och i Norden idag?

11.10–11.30 Fruktpaus

Hur kan man göra i praktiken?

11.30–12.00 **Hembesök – ett sätt att stärka förutsättningar för hälsa och utveckling**

Åsa Heimer, initiativtagare och projektledare.

I Rinkeby pågår sedan 2013 ett strukturerat samarbete mellan barnhälsovård och förebyggande socialtjänst för de allra yngsta och deras föräldrar. Hembesöksprogrammet med sex gemensamma hembesök innehåller bland annat samtal om barn och föräldraskap och information om det svenska samhället. I stort sett alla föräldrar tar emot hembesöken. Bland resultaten kan nämnas högre andel barn som MPR-vaccineras, minskad konsumtion av akutsjukvård och ökad tillit till föräldraförmågan.

12.00–12.30 **ALMA och ALHVA – samverkan mellan Malmö stad och hälso- och sjukvården kring föräldrar med psykisk ohälsa och deras späda och små barn**

Birthe Hagström, fil.dr. i pedagogik och tidigare utvecklingsledare i ALMA.

I ALMA ingår socialtjänst, barn och vuxenpsykiatri, mödra- och barnhälsovård. ALMA har förankring på lednings- och praktisk nivå och har utvecklats successivt sedan 1999. Via ALMA synliggjordes att det saknades insatser till de mest utsatta spädbarnsfamiljerna, anpassade till föräldrarnas förmåga och barnens behov. Vi startade ALHVA, en hembaserad behandling.

12.30–13.30 Lunch

Sex valbara parallella seminarier

13.30–14.45

IA – lokal 203

Två delar

- Alkoholprevention i svensk mödrahälsovård
- Dialogsamtal med föräldrar om alkohol för att upptäcka barn i riskmiljöer

IB – lokal 201

- Samverkan för de allra yngsta barnen och deras föräldrar i Rinkeby

IC – lokal Kongesshall

Två delar:

- Psykoterapeutiska interventioner i sårbara späd- och småbarnsfamiljer
- Att verka i samverkan – 30 års erfarenhet av samspelsbehandling i späd- och småbarnsfamiljer

ID – lokal 307

- Trygghetscirkeln – för ett reflekterande föräldraskap

IE – lokal 300

Två delar:

- Rosenlunds specialiserade barnhälsovård de tre första åren
- Att se barnet och stödja föräldrar med missbruk/beroendeproblematik. Mödra-Barnhälsovårds-teamet i Haga

IF – lokal 202

- Traumatiserade flyktningföräldrar och deras små barn
-

15.15–16.30

IIA – lokal 203

Två delar:

- Alkoholprevention i svensk mödrahälsovård
- Dialogsamtal med föräldrar om alkohol för att upptäcka barn i riskmiljöer

IIB – lokal 201

- Samverkan för de allra yngsta barnen och deras föräldrar i Rinkeby

IIC – lokal Kongesshall

Två delar:

- Psykoterapeutiska interventioner i sårbara späd- och småbarnsfamiljer
- Att verka i samverkan – 30 års erfarenhet av samspelsbehandling i späd- och småbarnsfamiljer

IID – lokal 307

- Trygghetscirkeln – för ett reflekterande föräldraskap

II E – lokal 300

Två delar:

- Rosenlunds specialiserade barnhälsovård de tre första åren
- Att se barnet och stödja föräldrar med missbruk/beroendeproblematik. Mödra-Barnhälsovårds-teamet i Haga

II F – lokal 202

- Traumatiserade flyktningföräldrar och deras små barn
-

14.45–15.15 Kaffe

Tisdag 17 oktober

Sex valbara parallella seminarier

8.30–9.50

III A – lokal 307

- Tvärprofessionella samverkansteam kring psykisk skörhet/sjukdom under graviditet och tidigt föräldraskap

III B – lokal 203

- Främjande av föräldrars bonding med sina prematurbarn under sjukhusvistelse – The Close Collaboration with Parents™ Intervention

III C – lokal 201

- ALHVA – hembaserad behandling för riskutsatta spädbarn och deras föräldrar

III D – lokal 202

- Våld i nära relationer – en risk för små barns hälsa och en uppgift för barnhälsovården

III E – lokal Kongresshall

- Mödrar med intellektuella funktionshinder och deras barns anknytning: Risk- och skyddsfaktorer.

III F – lokal 300

- Hjällbo Samverkan – för tidig upptäckt av utvecklingsavvikelser

9.50–10.20 Kaffe

Vad kan vi lära av våra grannländer?

Danmark

I Danmark satsade regeringen 2014 närmare 40 miljoner på tio utvecklingsprojekt i 17 kommuner för att i mödrahälsovården fånga upp och i samverkan med andra ge tidigt stöd, exempelvis samspelstöd, till "sårbara gravida" och deras partners. I Köpenhamn pågår en omfattande studie med screening av späda barn.

10.20–11.00 Klar, parat – Tryg start

Pernille Gudbjerg, projektleder, udviklingssundhedsplejerske, Sønderborg Kommune. Klar, parat – Tryg start, en tværfaglig, proaktiv, helhedsorienteret pakkeindsats til sårbare gravide og deres partner. Et udvidet tilbud i graviditeten og 8 uger efter fødslen. Presentation på danska.

11.00–11.15 Bensträckare

11.15–11.45 Copenhagen Infant Mental Health Project (CIMHP)

Mette Skovgaard Væver, Center for Early Intervention and Family Research, Department of Psychology, University of Copenhagen, Denmark. The overall aim of CIMHP is to test the feasibility of an infant mental health screening and indicated prevention system and its capacity to (1) detect children at risk of longer term mental health adversities and (2) cost-effectively alter these risks in a general population. We are in the process of screening a minimum 18.000 mothers and infants using two standardized screening instruments: 1) Alarm Distress Baby Scale (ADBB) and 2) Edinburgh Postnatal Depression Scale (EPDS). 314 eligible families are randomized into Circle of Security-Parenting or Care as Usual. All health visitors (HV) in Copenhagen are trained and certified in the clinical use of the ADBB. Presentation på engelska

11.45–12.45 Lunch

Norge

Inom RBUP Øst og Sør (ett av fyra regioncentra för barns och ungas psykiska hälsa) finns sedan 2006 Nasjonalt kompetansenettverk for sped- og småbarns psykiske helse (Spedbarnsnettverket). Nätverket bedriver forskning, kunskaps- och kompetensutveckling, utbildning och informationsverksamhet om barns och ungas psykiska hälsa i ett tvärprofessionellt perspektiv. Målet är att späda och små barn och deras familjer ska få effektiv hjälp så tidigt som möjligt.

12.45–13.30 **Strategi for bedre tilbud til gravide og sped og små i Norge**

Marit Bergum Hansen, seniorrådgiver ved RBUP, tidligere leder av Nasjonalt kompetansenettverk for sped- og småbarns psykiske helse Nasjonalt kompetansenettverk for sped- og småbarns psykiske helse har gjennom 10 år høstet data fra store forskningsprosjekter.

En gruppe på ca 30 forskere og klinikere har samarbeidet tett. Kunnskap fra bl.a. LIN-studien (Liten i Norge) og erfaringer fra tjenestestøtte i sykehus og til kommuner har bidratt til nye planer. RBUP, Regionsenter for barn og unges psykiske helse, ska sørge for veiledning, kunnskaps- og kompetansesprening til helse- og omsorgstjenesten, barnevernet og andre tjenesteytere og brukere. Presentation på norska.

Finland

13.30–14.15 **How to detect infants and families in distress in front line services**

Kaija Puura, MD, PhD, Professor of Child Psychiatry, University of Tampere, Finland.

Member of the Board of World Association for Infant Mental Health (WAIMH)

Description of methods to detect infants in families in distress and the new digitalized service that is built to better integrate front line services with specialized services, in conjunction with Finland's National Social and Health Care Service Reform.

Presentation på engelska.

14.15–14.45 Kaffe

Avslutning

14.45–15.30 **Från ord till handling.**

Initiativ till konkreta insatser för att främja späda barns psykiska hälsa från experter på området

Expertpanel: Pehr Granqvist, professor vid Psykologiska institutionen, Stockholms universitet, Kerstin Neander, fil. dr/socionom, Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län, Pia Risholm Mothander, docent och leg psykolog/leg psykoterapeut, Stockholms universitet, Margareta Brodén, docent, leg psykolog och psykoterapeut. Samtalsledare Catarina Furmark, leg psykolog, doktorand, Karolinska Institutet.

15.30–15.45 **Sammanfattande reflektioner**

Anna Bessö, avdelningschef, Folkhälsomyndigheten

15.45–16.00 **De späda barnen i regeringens satsning på psykisk hälsa**

Kerstin Evelius, nationell samordnare för utveckling och samordning av insatser inom området psykisk hälsa, Socialdepartementet

Utanför programmet:

16.00–17.00 Hur kan ett spädbarnsnätverk bidra till kvalitet på vård och arbetstillfredsställelse?

Samling och diskussion under ledning av Catarina Furmark för dem som önskar ingå i ett spädbarnsnätverk, som t.ex. verksamheter och team med samspelet i fokus för stöd till späda och små barn och deras familjer.

Seminarier 16 oktober

Seminarium I A (13.30–14.45) samt II A (15.15–16.30) (delat seminarium med två presentationer)

Alkoholprevention i svensk mödrahälsovård

Susanne Åhlund, barnmorska, doktorand, Svenska barnmorskeförbundet.

Risken för fosterskador av alkohol gör det angeläget med alkoholprevention i mödrahälsovården. Ökat vardagsdrickande och svårigheter att verkligen nå och stötta mammor med riskbruk motiverade det nationella Riskbruksprojektets satsning på AUDIT-screening och motiverande samtal (MI) i svensk mödrahälsovård. Den svenska mödravårdens arbete med systematisk alkoholscreening och korta alkoholinterventioner har minskat alkoholkonsumtionen hos kvinnan i samband med graviditet och påverkat barns hälsa och utveckling under de första levnadsåren.

Dialogsamtal med föräldrar om alkohol för att upptäcka barn i riskmiljöer

Hjördis Högberg, barnmorska, master i folkhälsovetenskap, med. licentiat, Institutionen för kvinnors och barns hälsa, Uppsala universitet och Petra Pålsson, barnmorska och doktorand, Lunds universitet. Barnmorskans alkoholsamtal i ett livscykelperspektiv med blivande mammor och pappor är en metod för att upptäcka alkoholproblematik hos båda de blivande föräldrarna och deras familjer. Stöd och behandling kan likvärdigt erbjudas båda föräldrarna, vilket kan gynna hela familjen. Metoden skulle även kunna användas inom andra verksamheter för barn, ungdomar och familjer.

Seminarium I B (13.30–14.45) samt II B (15.15–16.30)

Samverkan för de allra yngsta barnen och deras föräldrar i Rinkeby

Hanna Arvidsson, Johanna Mellblom, barnsjuksköterskor vid Rinkeby BVC, Maria Tordai, familjerådgivare och Anneli Marttila, forskare Karolinska institutet. Under seminariet får ni möta föräldrarådgivare och BVC-sjuksköterska som berättar om sina erfarenheter av möten med familjer i Rinkeby. De presenterar hur de arbetar i hemmet hos familjer och vilka hjälpmedel som kan underlätta mötet. Anneli Marttila presenterar resultat från uppföljning av hembesöksprogrammet. Ansvariga chefer Susanne Hagelbäck och Åsa Edlund från barnhälsovård och socialtjänst deltar.

Seminarium I C (13.30–14.45) samt II C (15.15–16.30) (delat seminarium med två presentationer)

Psykoterapeutiska interventioner i sårbara späd- och småbarnsfamiljer

Eva Tedgård, leg psykolog, leg psykoterapeut, doktorand.

Späda barns kognitiva och psykosociala utveckling är beroende av samspelet med föräldrarna. Spädbarnspsykiatri har därför som huvuduppgift att ge stöd i komplicerade föräldraskap och verka för att ge barnet förutsättningar för att kunna bygga upp en trygg anknytning. Sedan tidigt 80-tal har psykoterapeutiskt behandlingsarbete i spädbarnsfamiljer bedrivits på Viktoriagården i Malmö. Seminariet beskriver samspelsbehandlingen och presenterar också en studie från Viktoriagården rörande föräldraskap hos personer som vuxit upp med missbrukande föräldrar.

Att verka i samverkan – 30 års erfarenhet av samspelsbehandling i späd- och småbarnsfamiljer

Maria Svanström, socionom, tidigare enhetschef och Eva Andersson, pedagog/samordnare, Gryningen. Gryningen drivs i samverkan mellan Region Örebro län och Karlskoga kommun. Uppdraget är att främja barns utveckling genom att förebygga och behandla tidiga svårigheter i kontakten mellan barn och föräldrar. Den bärande tanken är att barn utvecklas i samspel med andra. Utgångspunkten är att stärka föräldrarna i sin roll genom behandlingsmetoder som inriktar sig på samspelet, från enstaka insats till långvarigt stöd med dagvårdsbehandling tre dagar per vecka.

Seminarium I D (13.30–14.45) samt II D (15.15–16.30)

Trygghetscirkeln – för ett reflekterande föräldraskap

Kerstin Neander, fil dr/socionom, Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län. Trygghetscirkeln (Circle of Security – Parenting) är ett anknytningsbaserat program med målet att hjälpa föräldrar att nå fördjupad förståelse för barns behov av känslomässigt stöd. Trygghetscirkeln introducerades i Sverige 2013. Mer än 800 personer har gått fyra-dagars-utbildningen till gruppleddare. En vetenskaplig studie vid tre späd- och småbarnsverksamheter om hur Trygghetscirkeln uppfattades av föräldrar och personal presenteras samt effekten av Trygghetscirkeln som komplement till ordinarie samspelsbehandling. Stort utrymme ges till gemensam reflektion om erfarenheter av Trygghetscirkeln och tankar inför framtiden.

Seminarier 16 oktober

Seminarium I E (13.30–14.45) samt II E (15.15–16.30) (delat seminarium med två presentationer)

Rosenlunds specialiserade barnhälsovård de tre första åren

Ihsan Sarman, barnläkare, med. dr, Anna-Karin Edstedt Bonamy, barnläkare, docent, Ann-Christine Thorberg, barnsjuksköterska, samtliga Rosenlunds barnhälsovård, Sachsska barn- och ungdomssjukhuset, Södersjukhuset AB. Rosenlunds barnhälsovård bedriver specialiserad barnhälsovård riktad till familjer med drog- eller alkoholberoendeproblematik. I seminariet presenteras erfarenheter av att ge stöd till familjer med specialiserad barnhälsovård i åldern 0–8 månader, samt från uppföljning vid två års ålder.

Att se barnet och stödja föräldrar med missbruk/beroendeproblematik. Mödra-Barnhälsovårdsteamet i Haga – ett synkroniserat uppdrag för mödra- och barnhälsovården och beroendevården

Maria Lilja, BHV-sjuksköterska, Charlotte Karlsson Hero, kurator, Mödra-Barnhälsovårdsteamet i Haga. Mödra-Barnhälsovårdsteamet i Haga driver en specialiserad mödra- och barnhälsovård i nära samverkan med beroendevården, organiserad inom Närhälsan i Göteborg. Målsättningen är att tillvarata barnets rätt och möjlighet att inte utsättas för fara och komplikationer på grund av missbruk/beroende (alkohol, narkotika, läkemedel) under graviditet och föräldraskap. Det kräver tvärprofessionellt samarbete och avtalad samverkan med vårdgrannar och socialtjänst. I seminariet presenteras verksamheten, utveckling av teamarbete och föräldrastöd, erfarenheter av möten med barn och föräldrar samt det ständiga arbetet med att lyfta barnet i familjen och behovet av långsiktiga insatser. En utmaning!

Seminarium I F (13.30–14.45) samt II F (15.15–16.30)

Traumatiserade flyktingföräldrar och deras små barn
Monica Brendler Lindqvist, socionom, leg psykoterapeut, f.d. verksamhetschef på Röda Korsets Center för torterade flyktingar.

Forskning och klinisk erfarenhet visar att barn som växer upp med föräldrar som lider av obearbetade krigstrauman riskerar att få PTSS-symtom, trots att de är födda i Sverige och själva aldrig varit utsatta för krig och tortyr. Det finns en förhöjd risk för att ett otryggt anknytningsmönster etableras mellan barnet och föräldrarna i tidig ålder. Ett program för nyblivna föräldrar med familjesamtal och samspelsbehandling i grupp för mammor och barn har utprovats på Röda Korsets Center för torterade flyktingar.

Seminarier 17 oktober

Seminarium III A (8.30–9.50)

Tvårprofessionella samverkansteam kring psykisk skörhet/sjukdom under graviditet och tidigt föräldraskap. En modell som gör skillnad!

Charlotte Luptovics Larsson, Barnsamordnare Psykiatri Södra, Stockholm.

I Stockholms stadsdelar och kommunerna i Stockholms län finns ett samverkansteam med representanter från mödra- och barnhälsovård, socialtjänst, barn- och vuxenpsykiatri. I vissa team deltar även kvinnoklinik och den lokala beroendemottagningen. Målgruppen är föräldrar med tidigare psykiatrisk anamnes och/eller med psykisk ohälsa under graviditeten eller nyföddhetsperioden. Samverkan sker på två nivåer, dels i teamen, dels i vårdplaneringsmöte med den enskilda familjen och dess privata och professionella nätverk. Målet är att skapa trygghet för blivande och nyblivna föräldrar och deras barn genom att uppmärksamma levnadsvillkor, behov och risker utifrån ett medicinskt, socialt och psykologiskt perspektiv. I seminariet presenteras också pappors röster från samtal med pappa när mamma är sjuk.

Seminarium III B (8.30–9.50)

Främjande av föräldrars bonding med sina prematurbarn under sjukhusvistelse – The Close Collaboration with Parents™ Intervention

Sari Ahlqvist-Björkroth, licentiat i psykologi med specialisering i psykoterapi. University of Turku.

En omfattande intervention "The Close Collaboration with Parents™ (CC)" utvecklades på den neonatala intensivvårdsavdelningen (NICU) vid Åbo universitets centralsjukhus. Interventionen har genomförts vid tio andra NICU-avdelningar samt vid tre förlossningskliniker i Finland. För att kunna arbeta med interventionen genomgår all personal vid neonatalavdelningen en 1,5-årig utbildning. Målsättningen är partnerskap mellan personal och föräldrar vid vården av nyfödda. Utvärderingen visar att interventionen främjar kommunikation och vårdkultur mellan personal och föräldrar i neonatalvård. Interventionen har också en långsiktig effekt på mödrars psykiska välbefinnande. (Presentation på engelska)

Seminarier 17 oktober

Seminarium III C (8.30–9.50)

ALHVA – hembaserad behandling för riskutsatta spädbarn och deras föräldrar

Annelie Lindberg, socialpedagog, teamledare ALHVA, har tidigare arbetat 30 år inom barnpsykiatri. ALHVA erbjuder hembaserad behandling till spädbarnsfamiljer där en eller båda föräldrarna har psykisk ohälsa. Presentation av ALHVA:s arbetsmodell och de familjer som behandlingen riktar sig till. Utifrån kunskap och erfarenhet belyses tvärprofessionell samverkan samt behandlingsarbete i hemmet och i familjegrupp. I arbetet ingår också samverkan med förskolan som ett långsiktigt och kompensatoriskt stöd till barnen.

Seminarium III D (8.30–9.50)

Våld i nära relationer – en risk för små barns hälsa och en uppgift för barnhälsovården

Kjerstin Almqvist, professor i medicinsk psykologi, leg. psykolog, specialist i klinisk psykologi, leg. psykoterapeut.

De senaste decennierna har forskningen tydligt visat att våld i föräldrarnas nära relation utgör en allvarlig risk för barns hälsa och utveckling, samt att späda barn och förskolebarn är särskilt utsatta och sårbara. Det har bland annat lett till flera initiativ i barnhälsovården i landet för att uppmärksamma våld i nära relationer. I seminariet ges en överblick av kunskapsläget och erfarenheterna från aktuella forskningsstudier i barnhälsovården där man tillfrågat mammor/föräldrar om våldsutsatthet.

Seminarium III E (8.30–9.50)

Mödrar med intellektuella funktionshinder och deras barns anknytning: Risk- och skyddsfaktorer

Pehr Granqvist, anknytningsforskare och professor i utvecklingspsykologi, Stockholms Universitet.

Att växa upp med föräldrar som har intellektuella funktionshinder är en välkänd riskfaktor i barns utveckling. Hela 30–50 % av dessa föräldrar får sina barn placerade i familjehem, ofta med hänvisning till "anknytningsproblem" hos barnen. Det finns dock en påtaglig heterogenitet i dessa föräldrars omvårdnadsförmåga och i deras barns utveckling. I presentationen redogörs för den enda studien på området, med fokus på risk- och skyddsfaktorer, liksom på praktiska implikationer för prevention och socialtjänst.

Seminarium III F (8.30–9.50)

HjällboSamverkan Små barn för familjer med små barn med autism eller andra utvecklingsrelaterade svårigheter i en multietnisk stadsdel

Gudrun Nygren, med dr barnläkare och barnpsykiater, Petra Linnsand psykolog och pedagog, Lena Hogander, kurator och samordnare för familjecentral. Ett multidisciplinärt team vid familjecentralen i Hjällbo med BVC-barnsjuksköterska, barnpsykolog, barnläkare, barnpsykiater, specialpedagog, kurator och logoped erbjuder utredning och insatser för barn i ålder 1–4 år då det vid BVC-uppföljning framkommer misstanke om autism och/eller annan utvecklingsavvikelse. Samverkan med lokala nätverk, förskolor och socialtjänst.